

Perhon yksikkö/ Keski-Pohjanmaan maaseutuopisto

LYPSY

Sisältö

1. Lypsy- Lypsyn valmistelu.....	2
2. Lypsy – Lypsylaitteiden valmistelu.....	4
3. Lypsy – Normaali lypsy.....	6
4. Lypsy – Lääkityt lehmät.....	8
5. Lypsy - Poikineet.....	9
6. Lypsy – Lehmien merkitseminen.....	11
Lypsy – Aute-menettely.....	12
Lypsy – Delvotest-testin teko.....	13
7. Lypsy – Lypsykoneen ja aseman pesutoimet.....	14
8. Lypsy – Muut loppuvaiheen työt.....	17
9. Lypsy – Mittalypsy - näytteen otto.....	18

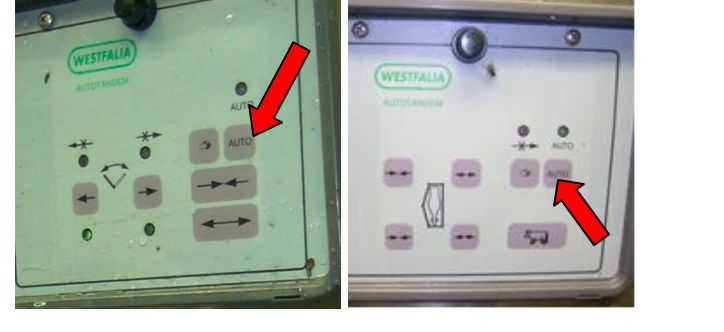
1. Lypsy –Lypsyyn valmistelu

1.1	<p>Aamulypsy klo 6:00 Illalypsy klo 17:00</p> <p>Ota kola/ lasta mennessäsi eläintilaan.</p>	
1.2	<p>Avaa asemalta poistumisen liukuovi. Kiinnitä kettinki esteeksi.</p> <p>Aja lehmät takakäytävälle. Sulje lehmät kettingillä takakäytävälle.</p>	
1.3	<p>Tarkkaile ja muista lehmistä (korvanro):</p> <ul style="list-style-type: none"> • kiima • ontuu = kävelee huonosti • valuu punertavaa eritettä kohdusta • ripulit • muuta 	
1.4	<p>Puhdista umpiperä:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kolaa lanta ja märät purut parsista ritilälle ja ritilän väleistä alas • Kuivita parret parren etuosan kuivikekasasta (kuivikkeen määrä 2 kolallista koko parren alalle) <p>Puhdista ruokintapöydän viereinen lantakäytävä lastalla/ kolalla.</p>	

1.5	<p>Tarkista juomakuppien – ja altaiden siisteys. Puhdista tarvittaessa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kippaa juoma-allas ja puhdista harjan (seinällä) avulla • vesikupit voit puhdistaa kätesi avulla 	
1.6	<p>Poistuessasi eläintilasta lukitse portti.</p> <p>Huuhtelee hyvin kola/ lasta ja laita paikoilleen.</p> <p>Huuhtelee kenkäsi erityisen hyvin</p> <ul style="list-style-type: none"> • myös kengänpohjat! 	
1.7	<p>Teit huomioita eläimistä. Kirjaa havainnot toimiston kiimavihkoon, päiväkirjaan ja navettakalenteriin.</p>	

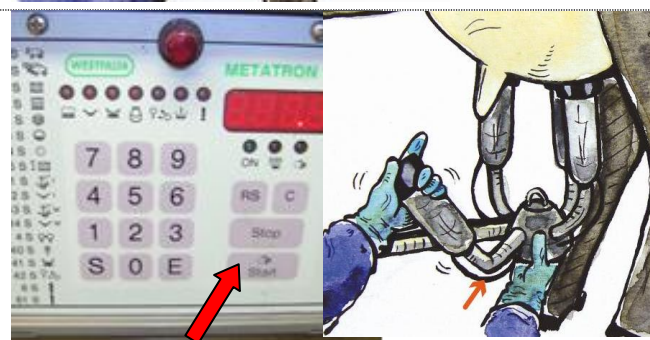
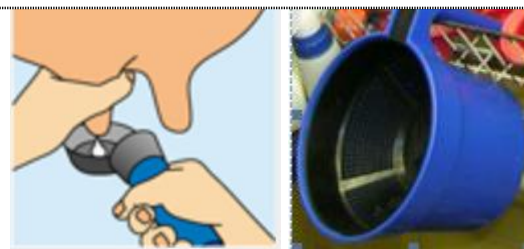
2. Lypsy –Lypsylaitteiden valmistelu

2.1	<p>Maitohuoneessa: mikäli maitoauto on käynyt, tarkista pesutulos</p> <ul style="list-style-type: none"> • veden tyhjentymisen tilasäiliöstä • laskuhanan puhtaus • tilasäiliön sisäpinnat <p>Pese tankki käsin tarvittaessa.</p>	
2.2	<p>Irrota maitoletku pesurista.</p> <p>Tyhjennä vedet lattialle.</p> <p>Kiinnitä letku tankkiin: kannen nostokahvan alta ja vipu letkun päälle.</p> <p>Laske hanasta lypsyliinoille mahdollisimman kuumaa vettä.</p>	
2.3	<p>Pese kädet, kuivaa ja laita (pakolliset) suojakäsineet (sisääntulokäytävän kaappi).</p> <p>Laita halutessasi essu (suojakäsinekaapin vieressä).</p> <p>Ota maitosuodatin ja mene lypsyasemalle.</p>	
2.4	<p>Lypsyasemalla laita maitosuodatin paikoilleen.</p> <p>Katso lypsyaseman erillinen ohje (putki klipsit ym).</p>	

2.5	<p>Lypsyasemalla kiinnitä irrottimen naru lypsimiin ja nostele lypsimet pesuasennosta kannatinkäden varaan.</p> <p>Kasaa sankokone ohjeen (asemalla) mukaan.</p>	
2.6	<p>Maituhuoneessa paina pesurista lehmän kuvaa</p> <ul style="list-style-type: none"> • ota lypsypyheämpäri (ei pesuainetta veteen) 	
2.7	<p>Lypsyasemalla avaa lehmien tulo-ovi, poista tuloportin lukitus (sokka).</p> <p>Laita lypsypyheämpäri korihyllyyn.</p> <p>Kastele lypsyaseman lattiapinnat vedellä.</p>	
2.8	<p>Paina stop jokaisen lypsimen kohdalla (Metatron).</p>	
2.9	<p>Paina auto tuloportin ohjausyksiköstä.</p> <p>Paina lypsypaikan Metatronista auto, jotta saat 1. lehmän lypsypaikalle (yksi lypsypaikka kerrallaan).</p>	

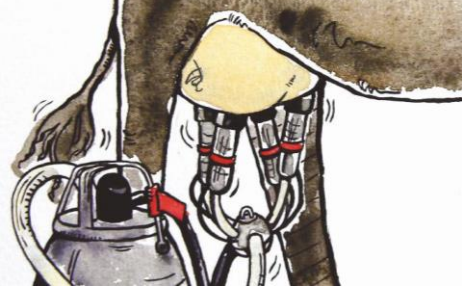
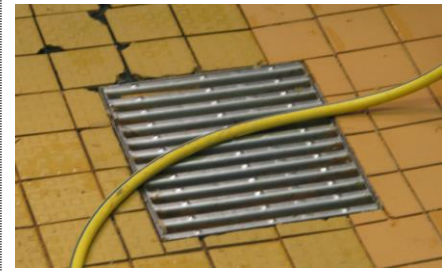

3. Lypsy – normaali lypsy

3.1	<p>Lehmät tulevat lypsypaikalle ja lypsypaikan portti sulkeutuu automaattisesti.</p>
3.2	<p>Tutustu asemalla oleviin AUTE-ohjeisiin.</p> <p>Lypsypyyhe: käytetään yleensä yksi lehmää kohti.</p> <p>Pyyhi puhtaalla lypsypyyhkeen osalla.</p> <p>Pyyhi huolellisesti utareen pohja ja jokainen vedin alkaen utareen alaosasta ja päätyen vetimen päihin.</p>
3.3	<p>Ota alkusuihkeet: 3-4 suihketta jokaisesta vetimestä suihkemukiin.</p> <p>Jos alkusuihkeissa on verta, kokkareita tai maito on muuten muuttanut, tee lehmästä solutesti ja erottele muuttanut maito (työohje 4).</p> <p>Ilmoita lehmästä karjanhoitajalle.</p>
3.4	<p>Ota lypsimet käteesi ja paina <i>start</i> (Metatron).</p> <p>Kiinnitä lypsimet kuiviin vetimiin. Käytä automaattista irroitinta (oletus Metatronilla).</p>

3.5	<p>Tarkista lypsimen asento niin, että vetimet tyhjenevät tasaisesti.</p> <p>Jos lehmä potkaisee lypsimen pois kesken lypsyn, paina Metatronista RS, puhdista lypsin ja kiinnitä uudestaan.</p>	
3.6	<p>Tarkista lypsyn loputtua utareen tyhjentäminen.</p>	
3.7	<p>Lypsinten irrottamisen jälkeen laita vedinkastoa vetimenpäihin.</p> <p>Tarkista vedinkaston riittävyys.</p> <p>Lisää tarvittaessa uutta vedinkastoa. Aine löytyy tulokäytävän kaapista.</p>	
3.8	<p>Lypsyvoiteet laitetaan tarvittaessa lypsyn jälkeen:</p> <p>Helosan –voidetta laitetaan mahdollisiin utareen tai vedinten vauriokohtiin.</p> <p>Liminenttiä käytetään soluttavan neljänneksen utarekohtaan.</p> <p>Mikäli vetimet ovat pahasti rohtuneet, käytetään lypsyvoidetta.</p>	
3.9	<p>Lypsypaikan portit aukeavat automaattisesti ja päästävät lehmän pois.</p> <p>Poistuneen lehmän jälkeen huuhdellaan lypsypaikan lattia vedellä.</p>	

4. Lypsy - lääkityt lehmät

4.1	<p>Lypsyohjeet ja Aute –ohje ovat aseman seinältä.</p> <p>Lääkityt lehmät on merkitty punaisilla jalkaremmeillä.</p> <p>Laita lypsypaikan portit käsikäytölle.</p>	
4.2	<p>Käytä sankokonetta erilleen lypsyyn. Kaada antibioottimaito lypsyaseman viemäriin. Huuhtele maitojäämät vedellä.</p> <p>Arvioi maitomäärä ja merkitse toimiston listaan.</p> <p>Huuhtele sankokone heti käytön jälkeen.</p> <p>Desinfioi sankokone desinfiointipurkin ohjeen mukaisesti ja huuhtele ennen seuraavaa käyttöä.</p>	
4.3	<p>Tutki utareesta</p> <ul style="list-style-type: none"> –Turvotus –Kosketusarkuus –Kuumotus –Maidon määrä 	
4.4	<p>Mikäli havaitset jotain poikkeavaa, ilmoita asiasta karjanhoitajalle.</p>	

5. Lypsy -poikineet

5.1	<p>Tarkista siemennyskansiosta poikineen hoitohistoria. Jos lehmällä on ollut aiemmin poikimahalvaus, lypsä kohdan 5.4 poikkeuksen mukaisesti. Poikineet on merkitty keltaisella remmillä.</p>	
5.2	<p>Mikäli poikiminen ei satu lypsy aikaan, lypsetään poikimakarsinassa vastapoikineelta käsin alkusuihkemukiin ja siitä kaadetaan tuttipulloon.</p> <p>Muutoin lypsy aikana sankokoneella n. 3 litraa.</p>	 <p>Lehmä on kiinni kytketty</p>
5.3	<p>Asemalla lypsy tapahtuu normaalin ohjeen mukaan (työohje kohta 3).</p> <p>Poikineen 8 ensimmäistä lypsykertaa tehdään sankokoneella. Tankkiin lypsy on 9. lypsykerta.</p>	
5.4	<p>Yleensä ensimmäisellä lypsykerralla lypsetään lehmä tyhjäksi.</p> <p>Poikkeus: 3 kertaa tai useammin poikinutta lehmää ei lypsetä aivan tyhjäksi.</p> <p>Lehmältä, jolla on hyvä ternimaito (vasta-aineita), lypsetään maitoa myös mm. pakasteeseen (kohta 5.8.).</p>	

<p>5.5</p>	<p>Tutki utareesta</p> <ul style="list-style-type: none"> -Turvotus -Kosketusarkuus -Kuumotus -Maidon määrä <p>Merkitse vastapoikineiden lehmien huomiot ja numerot päiväkirjaan. Arvioi maitomäärä ja merkitse toimiston listaan.</p>	
<p>5.6</p>	<p>Erota vasikalle maitoa 3 litraa.</p> <p>Maito juotetaan mielellään 1 tunnin sisällä poikimisesta vastasyntyneelle tuttipullolla. (kts vasikka -työohje)</p> <p>Huuhtele alkusuihkemuki tai sankokone käytön jälkeen.</p>	
<p>5.7</p>	<p>Laita ylimääräinen maito ämpäriin ja vie toimiston jääkaappiin.</p> <p>Juota maito 4 päivän sisällä vasikalle.</p>	
<p>5.8</p>	<p>Hyvää vasta-ainepitoista 1. lypsyn ternimaitoa pakastetaan myöhempää tarvetta varten.</p>	 <p>merkitse pakkaukseen:</p> <ul style="list-style-type: none"> •pvm •lehmän nimi •lypsykerta
<p>5.9</p>	<p>Siirrä poikunut lehmä poikimakarsinasta muiden joukkoon 1 yön tai 1 vrk:n jälkeen.</p> <p>Vasikka siirretään yksilökarsinaan. (kts vasikkaohje).</p>	

6. Lypsy –lehmien merkitseminen

6.1	<p>Merkitse lehmät AUTE – järjestelmän mukaisesti.</p> <p>Hoidettavat lehmät merkitään ennen hoidon aloittamista.</p>	
6.2	<p>Työvuorossa oleva karjanhoitaja on hoitotoimenpiteiden vastuuhenkilö.</p> <p>Heti alusta asti tehdään automaatile lypsykielto.</p> <p>Eläinlääkäri kirjaa tekemänsä hoidot lehmäkorttiin (siemennyskansio).</p> <p>Mikäli joudutaan aloittamaan hoitotoimia, kirjataan hoitotoimenpide, lehmänumero, pvm ja varoaika päiväkirjaan sekä lehmäkorttiin.</p>	

Lypsy - AUTE-järjestelmä

Käyttävä merkki	Merkin selitys	Toimenpide
AUTE –menetelmä		
Punainen jalkaremmi	Lääkitty eläin	erottele maito
Sininen	Ummessa	älä lypsä
Keltainen	(Terni)Vastapoikinut	erottele maito
Vihreä	Eroteltava/ 3-vetimininen	erottele maito
Muut merkinnät		
Lypsyohjelista aseman seinällä	Umpeutettu vedin	tulppaa
Lypsyohjelista aseman seinällä	Hidaslypsyinen	laita Metatron käsikäytölle
Lypsyohjelista aseman seinällä	Tee solutestaus lettupannulla	erottele maito lypsyohjeiden mukaisesti
Lypsyohjelista aseman seinällä	Solut korkealla	erottele maito solumaito-ohjeen mukaisesti (ohje aseman seinällä)
Lypsyohjelista aseman seinällä	Käsin käyttö	seuraa utareen tyhjentymistä ja irroita lypsin itse

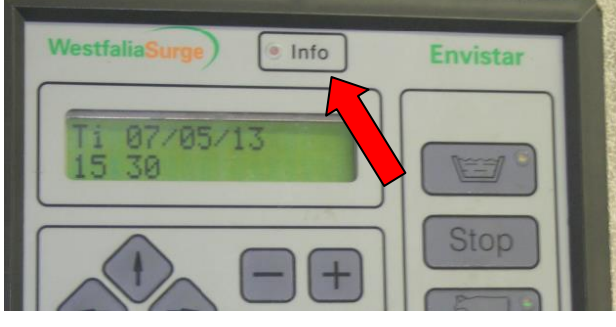
Lypsy - Delvotest-testin teko

1.	Laita haude lämpenemään, lämpeneminen 64 °C:een kestää noin 10 min.	
2.	Merkitse ampullit tussilla. Tee aina varmistustesti puhtaalla maidolla, jossa ei ole lääkettä.	
3.	Ota testattavaa maitoa pipettiin ja pipetoi maidot ampulleihin; pipetoitava maitomäärä on hyvin pieni, 0,1 ml. Käytä jokaiselle maitonäytteelle puhdasta pipettiä.	
4.	Laita ampullit samalla kertaa Delvotest-hauteeseen. Älä lisää uusia ampulleja kasvatuksen aikana, jotta lämpötila pysyy tasaisena. Pidä haude vedottomassa paikassa. Kasvata ampulleja Delvotest-hauteessa, 64 °C, 3 tuntia.	
5.	Lue ampullien väri 3 tunnin kasvatuksen jälkeen. Keltainen väri kertoo, että tulos negatiivinen eli maidossa ei ole antibioottijäämiä (=puhdas). Violetti osoittaa, että maidossa on jäämiä.	

7. Lypsy –lypsykoneen ja aseman pesutoimet

7.1	<p>Asemalla laitetaan tuloportti käsinkäytölle.</p> <p>Laita Metatronista lypsypaikat käsinkäytölle.</p> <p>Maituhuoneessa sammutetaan lypsykone pesurin stop –napista.</p>	
7.2	<p>Asemalla tyhjä maitoputkisto pumppaamalla maito tilasäiliöön.</p> <p>Katso lypsyaseman erillinen ohje.</p> <p>Poista maitosuodatin ja laita se tulokäytävän roskeen.</p>	
7.3	<p>Maituhuoneessa valuta maitoletkusta maito tankkiin.</p> <p>Laita tankin kansi kiinni</p> <p>Huuhdo maitojäämät.</p> <p>Laita maitoletku seinätelineeseen ja letkun pää pesuriin.</p>	
7.4	<p>Lypsyasemalla huuhtelee lypsimet ulkoapäin, pese tarvittaessa harjalla.</p> <p>Irrota irrottimen narut.</p> <p>Laita lypsimet pesutelineisiin.</p> <p>Mikäli sankokonetta on käytetty, laita sekin pesupaikkaansa ja maitoletku putkeen.</p>	 <p>Lypsimet pesuasennossa</p>

7.5	<p>Laita käytetyt tulpat lypsypyyhesankoon. Nosta se lypsyasemalta eteisen puolelle. Mene maituhuoneeseen ja käynnistä pesuri painamalla pesuvadin kuvaa. Lypsyasemalla tarkista, että vesi kiertää oikein.</p>	
7.6	<p>Lypsyasemalla huuhtelee käytön jälkeen ensin haalealla, sitten kuumalla vedellä</p> <ul style="list-style-type: none"> • alkusuihkemuki • lettupannu <p>Karjanhoitaja pesee ne viikoittain</p>	
7.7	<p>Huuhtelee lypsyaseman lattiat ja seinät vesiletkulla. Harjaa tarvittaessa likakohtia. Kuivaa lastalla.</p> <p>Asema pestään painepesurilla kerran kahden kuukauden aikana.</p>	
7.8	<p>Ota lypsypyyheämpäri ja mene sikalan pesutupaan.</p> <p>Ota pyykinpesukoneesta puhtaat lypsypyyhkeet puhtaaseen ämpäriin (jollei ämpäri ole puhdas, pese se käsin).</p>	
7.9	<p>Laita käytetyt lypsypyyhkeet koneeseen ja sulje luukku. Annostele 1 mitallinen pesuainetta keskimmäiseen lokeroon (erillisohe koneen lähellä). Varmista, että kone lähtee pesemään.</p>	

<p>7. 10</p>	<p>Huuhtelee likainen ämpäri ensin haalealla, sitten kuumalla vedellä, pese tarvittaessa ja jätä pesukoneen päälle.</p> <p>Tuo tullessasi puhtaat lypsypyyhkeet ämpärissä.</p> <p>Laita lypsypyyheämpäri maituhuoneessa tilasäiliön viereen.</p>	
<p>7. 11</p>	<p>Maituhuoneessa tarkista pesutulos pesurista.</p> <p>Punainen vilkkuva info-valo tarkoittaa, että pesurissa on tarkistettavaa – ota heti yhteys karjanhoitajaan.</p>	

8. Lypsy – muut loppuvaiheen työt

8.1	<p>Laita asemalle tuloporttiin sokka.</p> <p>Sulje asemalle tulevat liukuovet.</p> <p>Sammuta aseman valot.</p>	
8.2	<p>Mene pihaton puolelle ja ota kola/ lasta mukaasi.</p> <p>Siisti loput makuuparret ja lantakäytävän ritilät.</p> <p>Kuivita parsi levittämällä kuiviketta parsien etuosasta</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2 kolallista koko parren alalle <p>Avaa molemmat ketjut.</p>	
8.3	<p>Kierrä lehmät lypsyn jälkeen ja katso kiimat</p> <p>Lehmien jämat nuorkarjalle ja lehmille uutta säilörehua ruokintapöydälle klo 8:00.</p> <p>Illtasella lisätään lehmien eteen säilörehua klo 16.45 ennen lypsyä.</p>	
8.4	<p>Kutterin tuonti parsiin</p> <p>Kutterit löydät ladosta</p> <p>3 parren etuosaan levitetään 1 kutteripaali/ 4 parteen irtokutteria 1 kärnyllinen.</p>	
8.5	<p>Poistuessasi eläintilasta lukitse portti.</p> <p>Huuhtelee hyvin kola/ lasta ja laita paikoilleen.</p> <p>Huuhtelee kenkäsi erityisen hyvin</p> <ul style="list-style-type: none"> • myös kengänpohjat! 	

9. Lypsy – Mittalypsy - näytteen otto

9.1	<p>Kokoa pahvilaatikko näytepulloja varten pohjassa olevien ohjeiden mukaan.</p> <p>Numeroi näytepullot ja koelypsykortin lehmät. Liimaa viivakooditarrat numeroinnin mukaan.</p>	
9.2	<p>Asenna näytteenottolaitteet kunkin lypsy-yksikön maitoputkeen.</p> <p>Kierrä musta ruuvi auki. </p> <p>Irrota lyhyt, musta letku. </p>	
9.3	<p>Kiinnitä näytteenottolaitteen kannessa oleva letku äsken irrotetun letkun tilalle.</p> <p>Kiinnitä irrotettu letku näytteenottolaitteen kanteen.</p> <p>Laita metallipidike mustan ruuvin alle kiinni.</p>	
9.4	<p>Kun lehmä on lypsetty, näytteenottolaite irrotetaan kannesta.</p> <p><u>Maito sekoitetaan</u> kaatamalla se muutamia kertoja toiseen astiaan ja takaisin.</p> <p>Kaada maitonäyte oikean lehmän näytepulloon.</p> <p>Aseta pullo pahvilaatikkoon.</p> <p>Huuhto näytteenottolaite.</p> <p>Valuta vesi pois, ennen kuin asennat näytteenottolaitteen paikoilleen.</p>	
9.5	<p>Laita ensin näytteenottolaitteen takareuna kannen alle ja paina kannen lukitusmekanismi kiinni.</p> <p>Voit alkaa lypsää seuraavaa lehmää.</p>	

9.6	Säilytä maitonäytteet jääkaapissa. Ne lähetetään seuraavan maitoauton mukana analysoitaviksi.	
9.7	<p>Karjanhoitaja katsoo maitomäärät tietokoneelta ja ilmoittaa ne eteenpäin tietojärjestelmään.</p> <p>Tulokset tulevat muutaman päivän kuluttua. Lehmäkohtaisten tietojen perusteella voidaan eläinten saamia rehumääriä muuttaa. Tuloksia hyödynnetään myös mm. eläinten jalostuksessa.</p>	